

The purpose of this article is to research and systematize existing approaches to understanding the essence of the concept of accounting in the management system in order to determine the current stage of its development. It has been substantiated that the concept of accounting should not be separated from the life of the economic object as a main link of the social economic reproduction and should fully incorporate the internal and systematic information needs of management, employees, and owners. It has been proved that the transformation of the economic environment, revolutionary changes in information technologies necessitate the development of accounting theory and, as a result, a change in accounting concepts.

The implementation of the concept was investigated depending on the point of view from which they are considered: from a general point of view or from a point of view of a specific point of view. The circumstances that determined the content of the modern concept of accounting in the enterprise management system in Ukraine are analyzed. International concepts of management accounting, as the basis of accounting in the enterprise management system, were studied. The methodological tasks of the strategic management accounting have been clarified. It has been proven that management information support should be aimed at building such an accounting model in the management system, which allows harmonizing the goals of all participants, resources, personnel, their level of knowledge and motivation, aspirations and interests of external participants.

The characteristics of integrated management efficiency systems based on strategic indicators, based on the compatible, consistent and coordinated use of tangible and intangible factors of business value creation, based on the accounting concepts of balanced cards (accounts) or strategic cards, were studied. It is proved that the identification of strategic indicators of activity efficiency and the creation of their integrated system should be carried out according to the process-module approach, which involves the grouping of homogeneous strategic indicators in a module according to the stages of economic processes, which will ensure the growing information needs of the management of the enterprise system.

concept, management, accounting, accounting in the management system, management accounting, management strategic accounting, management information support, integrated management efficiency systems based on strategic indicators

Одержано (Received) 15.05.2023

Прорецензовано (Reviewed) 26.05.2023

Прийнято до друку (Approved) 29.05.2023

УДК 336.225.673

JEL Classification: H26

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9\(42\).153-163](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).153-163)

Т.В. Фоміна, доц., канд. екон. наук

О.Б. Пугаченко, доц., канд. екон. наук

О.Д. Коломоєць, доц., канд. юрид. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Податкові перевірки як спосіб здійснення податкового контролю

У статті розглянуто податкові перевірки як один із способів здійснення податкового контролю. Мета дослідження - обґрунтування теоретичних положень організації податкових перевірок та визначення їх ролі і місця у контрольному процесі. Дослідження ґрунтувалось на застосуванні загальнонаукових методів: систематизації, логічного, аналітичного, індукції, дедукції, а також методів теоретичного узагальнення, класифікації та групування. Графічний метод було застосовано для ілюстрації результатів проведених досліджень.

У результаті дослідження підкреслено, що податкові перевірки є способом здійснення податкового контролю в Україні. На підставі цифрових даних з офіційних порталів ДПС доведено ефективність та результативності податкових перевірок, що були проведені протягом 2021-2022 років. Наголошено на обмеженні у здійсненні податкових перевірок в Україні на період дії воєнного стану, що у більшості стосувалось документальних перевірок. Визначено види податкових перевірок: камеральні, документальні та фактичні. Здійснено порівняння предмету документальних та фактичних перевірок, у результаті чого з'ясовано, що одні й ті ж питання можуть бути об'єктом різних видів перевірок. Узагальнено організаційні особливості проведення окремих видів податкових перевірок за такими напрямками: місце проведення, підстави для проведення, періодичність проведення, тривалість, умови для початку перевірки, продовження термінів проведення.

© Т.В. Фоміна, О.Б. Пугаченко, О.Д. Коломоєць, 2023

Представлене дослідження буде корисним працівникам Державної податкової служби та інших фіскальних органів, органам митного контролю, аудиторам та практикуючим спеціалістам обліково-контрольного апарату підприємств, установ, організацій тощо. Перспективи подальших наукових розробок вбачаються нам у розробці науково-обґрунтованої класифікації податкових перевірок, розробці методичних підходів до здійснення різних видів податкових перевірок за окремими видами загальнодержавних та місцевих податків і зборів.

податковий контроль, податкові перевірки, камеральні перевірки, документальні перевірки, фактичні перевірки, організація податкових перевірок

Постановка проблеми. Світова практика доводить, що основним джерелом формування фінансових ресурсів держави є податки. За своєю суттю процес оподаткування передбачає вилучення частини доходів платників податків для забезпечення суспільно-необхідних видатків та реалізації економічної функції держави щодо перерозподілу національного продукту. Необхідність і стабілізація фінансової системи, забезпечення постійного надходження доходів у бюджети різних рівнів, дотримання податкової дисципліни, як обов'язкової умови якісного виконання фізичними і юридичними особами своїх зобов'язань перед державою та територіальними громадами, обумовлюють створення спеціального напрямку державного економічного контролю – податкового.

Важливе місце у системі податкового контролю займають податкові перевірки, як форма наступного контролю. Вони проводяться податковими органами з метою встановлення дотримання платниками податків податкового та іншого законодавства. У Податковому кодексі України вони визначені як спосіб здійснення податкового контролю. Податкові перевірки – це процесуальні дії податкових органів, що пов'язані з контролем за повнотою і своєчасністю сплати та правильністю обчислення податків і зборів платниками податків. Реалізуються вони шляхом зіставлення фактичних даних із задекларованими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Місце податкових перевірок у сфері податкового контролю висвітлено у роботі І.В. Литвинчук та Н.О. Прохорчук [3]. Розкриттю проблем, що пов'язані зі здійснення податкового контролю, як складової ефективного адміністрування податків в умовах пандемії COVID-19, присвячено працю авторів Ю.В. Панури та О.С. Іванишиної [5]. Суть, зміст, переваги та недоліки горизонтального податкового моніторингу, як способу здійснення податкового контролю, представлено у дослідженні автора А.С. Овчаренко [4]. У роботі В.В. Угрин окреслено проблеми, які існують в сфері податкового контролю України та розкрито суть поняття податковий контроль [12]. Особливості електронної податкової перевірки досліджені у статті Т.О. Голоядової [1]. Поряд з тим, що податкові перевірки, які спосіб здійснення податкового контролю, є об'єктом дослідження багатьох авторів, не достатньо науково дослідженими та деталізованими є їх організаційні особливості; залишається дискусійним питання щодо визначення податкової перевірки як шляху, способу, методу або форми податкового контролю; відсутня єдність поглядів щодо класифікації податкових перевірок тощо. Саме тому питання удосконалення організації та методики податкових перевірок не втрачають своєї актуальності.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень організації податкових перевірок, як способу здійснення податкового контролю та визначення їх ролі і місця у контрольному процесі.

Дана робота є продовженням авторських досліджень, висвітлених у роботах [11, 13].

Виклад основного матеріалу. В Україні поняття податкового контролю закріплено у Податковому кодексі України. «Податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику,

з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [8, стаття 61].

Одним із ефективних способів здійснення податкового контролю є податкові перевірки. Дане твердження є обґрунтованим, оскільки підтверджене звітними даними Державної податкової служби України.

Так, у 2021 р. щодо юридичних і фізичних осіб проведено 3092 планові перевірки, що є більшим, ніж у 2020 р., тобто на 59%, що майже у 1,6 рази й 41950 позапланових документальних перевірок, тобто на 76% або у 1,8 рази більше рівня минулого року (23885). Кількість проведених фактичних перевірок у 2021 році склала 26096, що у порівнянні з показником минулого року (16565) більше на 58% або у 1,6 рази. Крім цього, у 2021 р. проведено 2474 зустрічних звірки юридичних осіб, тобто на 12% більше ніж у 2020 р. (2206). Разом зі збільшенням кількості перевірок у 2021 році зросла їх результативність. Так, якщо у 2020 році за усіма перевітками було донараховано 17778 млн. грн. податків та зборів, то за 2021 рік - майже 63456 млн.грн. – тобто більше у 3,6 рази або на 45678 млн.грн. При цьому, слід підкреслити, що контрольно-перевірочна робота податкових органів зосереджувалась на дозволених заходах контролю через запровадження мораторію на окремі види перевірок.

Підтвердженням доволі високої ефективності контрольно-перевірочної діяльності у 2021 р. є «встановлення порушень за матеріалами 52,6 тис. перевірок, що становить майже 74% від загальної кількості проведених (71,1 тис.): за плановими – 2,93 тис. (95%) фактів порушень при 3,09 тис. проведених перевірок (без порушень – 155 (або 4,9%) перевірок філій); за позаплановими – 23,91 тис. (57%) при 41,95 тис. проведених; за фактичними – 25,80 тис. (99%) при 26,10 тис. завершених перевірок» [2].

Через військову агресію росії урядом України запроваджені заходи дерегуляції та лібералізації умов ведення бізнесу, тому порядок проведення деяких видів податкових перевірок на період дії воєнного стану було обмежено, що врегульовано Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо дії норм на період дії воєнного стану» [9]. Так, протягом 2022 року в Україні у частині проведення податкових перевірок діяли такі обмеження (табл. 1).

Таблиця 1 – Обмеження у здійсненні податкових перевірок в Україні на період дії воєнного стану

Вид перевірок	Наявність/відсутність обмежень
Документальна планова перевірка	Не розпочинались, а розпочаті перевірки зупинені
Документальні позапланова перевірки	Проводились (за наявності безпечного доступу), якщо було «розпочато процедуру реорганізації юридичної особи, припинення юридичної особи або фізичної особи - підприємця, закриття постійного представництва чи відокремленого підрозділу юридичної особи, у т.ч. іноземної компанії, організації, порушено провадження у справі про визнання банкрутом платника податків або подано заяву про зняття з обліку платника податків» [9]
	Проводились (за наявності безпечного доступу), якщо платником було подано декларацію, в котрій заявлено до відшкодування з бюджету ПДВ із від'ємним значенням більше 100 тис. гривень.
Камеральні перевірки	Проводились
Фактичні перевірки	

Джерело: складено на основі [8, 9]

З початку запровадження воєнного стану мораторій було введено на більшість податкових перевірок, але їх проведення поступово відновлювалось і перелік дозволених, при забезпеченні безпечних умов, збільшувався. Так, не дивлячись на обмеження щодо проведення податкових перевірок, у 2022 році вони проводились і за їх результатами відбулось надходження до бюджетів різних рівнів.

На офіційному порталі Державної податкової служби України Звіт про виконання плану роботи Державної податкової служби України на 2022 р. не представлено. Проте, у Публічному звіті за 2022 р. зазначено, що «у межах боротьби з тіншовим обігом підакцизної продукції в результаті перевірок було встановлено 535 випадків продажу алкогольних напоїв та тютюнових виробів без марок акцизного податку або з підробними на загальну суму 13,6 млн.грн. Виявлено у 332 випадках продаж алкогольних напоїв без відображення у чеках РРО/ПРРО реквізитів марок акцизного податку. Застосовано штрафних санкцій на загальну суму 14,2 млн.грн. У 544 випадках ініційовано вилучення контрафактної продукції на суму 11 млн.грн. Відбувався контроль за порушеннями проведення розрахунків у сфері грального бізнесу. ДПС проведено 66 перевірок» [10]. Сума штрафних санкцій – 85,7 млн.грн. У межах контролю за порушеннями здійснених розрахунків у сфері обміну валютних коштів було проведено 1964 перевірки, а очікувана сума штрафів передбачалась у розмірі 44,4 млн.грн.

Наведені дані доводять результативність та важливість заходів податкового контролю шляхом проведення перевірок суб'єктів господарювання.

На офіційному порталі Державної податкової служби розміщено «План-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на 2023 рік» [6], згідно з яким на 2023 рік заплановано більше 4000 перевірок суб'єктів господарювання, з яких 2551 – це перевірки юридичних осіб, 1461 – фізичних осіб-підприємців. Найбільша питома вага припадає на підприємства, зареєстровані у Києві та Київській області (661 перевірка). Також значна частина юридичних осіб, що підлягатимуть плановій податковій перевірці, зареєстрована у Дніпропетровській (192), Харківській області (186) та Львівській (153) областях. Стосовно фізичних осіб-підприємців, то найбільша їх частина підлягатиме перевірці у Харківській області (112), у Києві та Київській області – 196, Вінницькій області – 99 перевірок, Одеській області – 92 [7].

За видами економічної діяльності найбільша кількість податкових перевірок, що плануються 2023 року, припадає на підприємства агросектору (392 перевірки або 15,4% від загальної кількості перевірок), підприємства сфери будівництва (105 перевірок або 4,1%), підприємства неспеціалізованої оптової торгівлі (97 перевірок або 3,8%). Дещо нижчий інтерес податкової органів до суб'єктів господарювання, що займаються оптовим продажем палива (65 перевірок або 2,55%), що здійснюють діяльність у сфері вантажного автомобільного транспорту (51 перевірка або 2%), та таких, що здійснюють оптову торгівлю будівельними матеріалами, деревиною, санітарно-технічним обладнанням (50 перевірок тобто 1,96%) [7].

У світовій практиці є ряд способів організації практичної діяльності податкових органів. Способи здійснення податкового контролю в Україні регламентовано ПКУ і узагальнено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Способи здійснення податкового контролю в Україні

Способи здійснення	Зміст способу
Ведення обліку платників податків	«Ведеться з метою створення умов для здійснення контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [8, стаття 62]
Інформаційно-аналітичне забезпечення і супровід діяльності контролюючих органів	«Комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій» [8, стаття 62]
Перевірки і звірки, у т.ч. перевірки стосовно дотримання законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи згідно законів України, які регулюють відповідну сферу праввідносин	«Камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні), фактичні перевірки» [8, стаття 62]
Моніторинг контрольованих операцій і опитування посадових осіб, які уповноважені та/або працівників платника податків	«Встановлення відповідності умов контрольованих операцій принципу «витагнутої руки», виявлення потенційних ризиків трансфертного ціноутворення, проведення аналізу ризиків заниження платником податків податкових зобов'язань, а також забезпечення контролю за своєчасністю та повнотою подання звітів про контрольовані операції та документації з трансфертного ціноутворення» [8, стаття 62]
Облік та моніторинг діяльності фінансових агентів відповідно до статті 39 ПКУ (введено 20.03.2023 р.)	«Міжнародний автоматичний обмін інформацією та подання звітності про підзвітні рахунки» [8, стаття 62]

Джерело: складено на основі [8]

Одним із найефективніших способів податкового контролю є податкові перевірки. Суть будь-якої податкової перевірки полягає у співставленні задекларованих та фактичних даних.

Статтею 75 ПКУ передбачено, що контролюючі органи можуть проводити: камеральні; документальні (виїзні або невиїзні; планові або позапланові); фактичні перевірки (рис. 1).

Рисунок 1 – Види податкових перевірок в Україні

Джерело: складено на основі [14]

Камеральною вважається перевірка, що «проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового тощо» [8, стаття 75].

Документальною перевіркою є перевірка, «предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених Податковим кодексом України податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків. Документальна планова перевірка проводиться відповідно до плану-графіка перевірок. Документальна позапланова перевірка не передбачається у плані роботи контролюючого органу і проводиться за наявності підстав, визначених Податковим кодексом України» [8, стаття 75]. У рамках документальної невідвізної позапланової перевірки проводяться електронні перевірки, що передбачено пп. 75.1.2 ПКУ. Здійснюється вона за заявою платника податків за умови, що він належить до платників податків з незначним ступенем ризику. Дана заява подається за 10 календарних днів до передбачуваного початку проведення електронної перевірки.

Фактичною рахується перевірка, що «здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника. Така перевірка здійснюється контролюючим органом щодо дотримання норм законодавства з питань регулювання обігу готівки, порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв, у тому числі про виробництво та обіг підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) [8, стаття 75].

Фактичні перевірки, за своєю суттю, передбачають перевірку неподаткового законодавства, проте контроль за їх здійсненням покладено на податкові органи. У деяких аспектах предмет фактичної перевірки співпадає з предметом документальної перевірки. За допомогою таблиці 3 порівнюємо предмет фактичної та документальної перевірки з метою встановлення відмінностей та спільних складових.

Таблиця 3 – Порівняння предмету фактичних та документальних перевірок

Фактична перевірка	Документальна перевірка
Дотримання норм законодавства із питань виконання вимог щодо регулювання обігу готівки	Достовірність, своєчасність, повнота нарахування і сплати усіх передбачених ПКУ податків і зборів
Дотримання норм законодавства порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій та ведення касових операцій	Дотримання валютного та іншого законодавства
Наявність свідоцтв, ліцензій, у т.ч. про виробництво й обіг підакцизних товарів	
Дотримання роботодавцями законодавства з вимог щодо укладення трудових договорів, оформлення трудових відносин із працівниками та найманими особами	

Джерело: складено на основі [8]

У Податковому кодексі України предмет фактичних та документальних перевірок з дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, а також порядок оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) збігається. Отже, одні й ті ж питання можуть бути об'єктом різних видів перевірок. Відмінність полягатиме у способі проведення таких перевірок.

Процедура оформлення результатів перевірки визначена статтею 86 ПКУ.

Кожна з видів податкових перевірок має певні організаційні особливості, що чітко прописані у ПКУ та згруповані у таблиці 4.

Таблиця 4 – Організаційні особливості окремих видів податкових перевірок

Особливості проведення	Невиїзна			Виїзна		фактична
	камеральна	документальна		документальна		
		поза-планова	планова	планова	поза-планова	
Місце проведення	у приміщенні органу ДПС			за місцем знаходження платника податків або розташуванням об'єкта права власності стосовно якого проводиться перевірка		за місцем фактичного провадження діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності платника
Підстави для проведення	подання платником податкової звітності, яка підлягає перевірці	за наявності підстав, зазначених у пп. 78.1.-78.1.19 ПКУ; рішення (наказ) керівника (заступника) контролюючого органу	план-графік перевірок; рішення (наказ) керівника органу ДПС	за наявності підстав, зазначених у пп. 78.1.1.-78.1.19 ПКУ, рішення (наказ) керівника органу	за наявності підстав, зазначених у пп. 80.2.1-80.2.7 ПКУ; рішення (наказ) керівника органу	
Періодичність проведення	за кожного подання податкової звітності	не обмежено	залежить від ступеня ризику платника податків: - не частіше 1 рази на 3 календарні роки – при незначному ступені; - не частіше 1 разу на 2 календарні роки – при середньому ступені; - щорічно – при високому ступені	не обмежено	не обмежено	

Особливості проведення	Невиїзна			Виїзна		фактична
	камеральна	документальна		документальна		
		поза-планова	планова	планова	поза-планова	
Тривалість перевірки	не встановлено		для великих платників податків – 30 роб.днів; для суб'єктів малого підприємництва – 10 роб.днів; для інших платників – 20 роб.днів		для великих платників податків – 15 роб.днів; для суб'єктів малого підприємництва – 5 роб.днів; для ФОП, які не мають найманих працівників – 3 роб.дні; для інших платників – 10 роб.днів	10 діб
Умови для початку перевірки	не передбачено	вручення платників і податків копії наказу про проведення перевірки та письмового повідомлення про дату початку та місце проведення перевірки	вручення (надсилання поштою) не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня початку проведення перевірки копії наказу та письмового повідомлення із зазначенням дати початку проведення перевірки. Додатково при виїзній перевірці: - пред'явлення направлення на проведення перевірки; - пред'явлення службового посвідчення осіб, які зазначені в направленні на проведення перевірки		вручення платникові копії наказу про проведення перевірки; пред'явлення направлення на проведення перевірки та службового посвідчення осіб, які зазначені в направленні на проведення перевірки	
Продовження перевірки	не встановлено		для великих платників податків – 15 робочих днів; для суб'єктів малого підприємництва – 5 робочих днів; для інших платників – 10 робочих днів		для великих платників податків – 10 робочих днів; для суб'єктів малого підприємства – 2 робочих днів; для інших платників – 5 робочих днів	п'ять діб

Джерело: складено на основі [8]

Може співпадати як предмет різних видів перевірок, так і умови й місце проведення, їх тривалість тощо. При цьому, ступінь охоплення об'єкту перевірки, джерела інформації, методичні прийоми та підстави для проведення різняться.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Забезпечення стійкого надходження бюджетних доходів та контроль за дотриманням податкової дисципліни обумовили створення особливого напрямку державного фінансового контролю –

податкового контролю. Одним із найефективніших способів здійснення податкового контролю є податкові перевірки, які проводяться контролюючими органами. На ефективність, результативність податкових перевірок, а також їх особливе місце у системі податкового контролю вказують дані з офіційних порталів контролюючих органів. В умовах пандемії COVID-19, а наразі, в умовах дії воєнного стану на території України було встановлено ряд обмежень щодо здійснення податкових перевірок, які у більшості стосуються документальних перевірок.

Податковим кодексом України визначено такі види податкових перевірок: камеральні, документальні та фактичні. Кожен з цих видів перевірок має як спільні, так і відмінні риси. Одні й ті ж питання можуть бути об'єктом різних видів перевірок. У роботі узагальнено організаційні особливості окремих видів податкових перевірок за такими напрямками: місце проведення, підстави для проведення, періодичність проведення, тривалість, умови початку перевірки, продовження термінів проведення. Предмет, об'єкт, умови, місце проведення, тривалість різних видів перевірок можуть співпадати, але ступінь охоплення об'єкту перевірки, джерела інформації, методичні прийоми та підстави для проведення тощо різняться.

Представлене дослідження буде корисним працівникам Державної податкової служби та інших фіскальних органів, органам митного контролю, аудиторам та практикуючим спеціалістам обліково-контрольного апарату підприємств, установ, організацій тощо. Перспективи подальших наукових розробок вбачаються нам у розробці науково-обґрунтованої класифікації податкових перевірок, розробці методичних підходів до здійснення різних видів податкових перевірок за окремими видами загальнодержавних та місцевих податків і зборів.

Список літератури

1. Голядова Т.О. Податкові перевірки як форма податкового контролю: особливості електронної перевірки. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2017. № 27. С. 26-28. (дата звернення 15.04.2023)
2. Звіт про виконання плану роботи Державної податкової служби України на 2021 рік / Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ftax.gov.ua%2Fdata%2Ffiles%2F266501.doc&wdOrigin=BROWSELINK> (дата звернення: 15.04.2023)
3. Литвинчук І.В., Прохорчук Н.О. Місце податкових перевірок у сфері податкового контролю. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. Вип. 17. С. 36-374. (дата звернення 16.04.2023)
4. Овчаренко А.С. Горизонтальний податковий моніторинг як прогресивний спосіб здійснення податкового контролю: перспективи запровадження в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 246-249. (дата звернення 15.04.2023)
5. Панура Ю.В., Іванишина О.С. Податковий контроль в Україні як складова ефективного адміністрування. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.102 (дата звернення: 07.04.2023)
6. План-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на 2023 рік / Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/642254.html> (дата звернення: 09.04.2023)
7. Планові перевірки бізнесу у 2023 році: чого чекати та як підготуватися? URL: <https://torgsoft.ua/articles/law/perevirky-biznesu-2023/>(дата звернення: 09.04.2023)
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n5483> (дата звернення: 07.04.2023)
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 08.04.2023)
10. Публічний звіт ДПС за 2022 рік / Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html>(дата звернення: 09.04.2023)
11. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Податковий контроль як інструмент запобігання тіньовій економіці. *Стратегічні пріоритети детінізації України у системі економічної безпеки: макро та мікро вимір*

- : Монографія / За ред. Черевка О.В. Черкаси: ПП Чабаненко Ю.А., 2014. С. 259-280, С. 436-441.
12. Угрин В.В. Прагматика здійснення податкового контролю в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: https://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/41.pdf (дата звернення: 08.04.2023)
 13. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Податкове стимулювання діяльності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні. *Modern engineering and innovative technologies*. Issue № 20. Part 2. April 2022. Sergeieva&Co, Karlsruhe, Germany. С. 113-123. URL: <https://www.moderntechno.de/index.php/meit/issue/view/meit19-02/meit19-02> (дата звернення 15.04.2023)
 14. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Організація і методика податкових перевірок : навчальний посібник. Дніпро : Середняк Т.К., 2020. 292 с.

References

1. Holoiadova, T.O. (2017). Podatkovi perevirky yak forma podatkovoho kontroliu: osoblyvosti elektronno iperevirky [Tax audits as a form of tax control: features of electronic audit]. *Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence*, 27, 26-28. [in Ukrainian].
2. Zvit pro vykonannya planu roboty Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainyna 2021 rik [Report on the implementation of the work plan of the State Tax Service of Ukraine for 2021]. *tax.gov.ua*. Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html> [in Ukrainian].
3. Lytvynchuk, I.V., & Prokhorchuk, N.O. (2018). Mistsepodatkovykh perevirok u sferipodatkovohokontroliu [Place of tax audits in the field of tax control]. *Hroshi, finansy i kredyt – Money, finance and credit*, 17, 36-374. [in Ukrainian].
4. Ovcharenko, A.S. (2021). Horyzontalny i podatkovyi monitorynh yak prohresyvnny sposib zdiisnennia podatkovoho kontroliu: perspektyvy zaprovadzhennia v Ukraini [Horizontal tax monitoring as a progressive method of tax control: prospects for implementation in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 8, 246-249. [in Ukrainian].
5. Panura, Yu.V. & Ivanyshyna, O.S. (2021). Podatkovi kontrol v Ukraini yak skladova efektyvnoho administruvannya [Tax control in Ukraine as a component of effective administration]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8912> [in Ukrainian].
6. Plan-hrafik provedennia dokumentalnykh planovykh perevirok platnykiv podatkivna 2023 rik [Plan-schedule of conducting scheduled document inspections of taxpayers for 2023]. *tax.gov.ua*. Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/642254.html> [in Ukrainian].
7. Planovi perevirkybiznesu u 2023 rotsi: chohochekaty ta yak pidhotuvatsia? [Planned business inspections in 2023: what to expect and how to prepare?]. *orgsoft.ua/articles/law*. Retrieved from <https://torgsoft.ua/articles/law/perevirky-biznesu-2023/> [in Ukrainian].
8. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI [Tax Code of Ukraine of 02 December, 2010 № 2755-VI]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 r. № 2120-IX «Pro vnesenniazmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu» [Law of Ukraine of March 15, 2022 № 2120-IX «On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts regarding the effect of norms during the period of martial law»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> [in Ukrainian].
10. Publichnyi zvit DPS za 2022 rik [Public report of DPS for 2022]. *tax.gov.ua*. Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html> [in Ukrainian].
11. Puhachenko, O.B., & Fomina, T.V. (2014). Podatkovi kontrol yak instrument zapobihannia tinovii ekonomitsi. *Stratehichni priorytety detinizatsii Ukrainy u systemi ekonomichnoi bezpeky: makro ta mikro vymir* [Tax control as a tool to prevent the shadow economy. *Strategic priorities of detinization of Ukraine in the system of economic security: macro and micro dimension*]. Cherkasy: Chabanenko Yu.A. [in Ukrainian]
12. Uhryn, V.V. (2018). Prahmatyka zdiisnennia podatkovoho kontroliu v Ukraini [Pragmatics of tax control in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. Retrieved from https://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/41.pdf [in Ukrainian].
13. Fomina, T.V. & Puhachenko, O.B. (2022). Podatkove stymulivannia diialnosti subiektiv hospodariuvannya v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Tax incentives for business entities under martial law in Ukraine]. *Suchasna tekhnika ta innovatsiini tekhnolohii – Modern engineering and innovative technologies*, 20, 2, 113-123. [in Ukrainian].
14. Fomina, T.V. & Puhachenko, O.B. (2020). *Orhanizatsiia i metodyka podatkovykh hperuvirok [Organization and methodology of tax audits]*. Dnipro: Seredniak T.K. [in Ukrainian].

Tetiana Fomina, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Olga Puhachenko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Oleksandr Kolomoiets, Associate Professor, PhD in Law (Candidate of Law Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Tax Audits as a Way of Exercising Tax Control

The article examines tax audits as one of the ways of exercising tax control. The purpose of the study is to substantiate the theoretical provisions of tax audits and determine their role and place in the control process. The study was based on the application of general scientific methods: systematisation, logical and analytical methods, induction, deduction, as well as methods of theoretical generalisation, classification and grouping. The graphic method was used to illustrate the results of the research.

The study emphasises that tax audits are a way of exercising tax control in Ukraine. Based on the digital data from the official portals of the State Tax Service, the efficiency and effectiveness of tax audits conducted during 2021-2022 are proved. The authors emphasise the restrictions on tax audits in Ukraine during the period of martial law, which mostly concerned documentary audits. The types of tax audits: in-house, documentary and factual were defined. The authors compare the subject matter of documentary and factual audits, and as a result, it is found that the same issues may be subject to different types of audits. The authors summarise organisational features of certain types of tax audits in the following areas: place of conduct, grounds for conducting, frequency of conduct, duration, conditions for starting an audit, and extension of the audit period.

The presented study will be useful for employees of the State Tax Service and other fiscal authorities, customs authorities, auditors and practitioners of the accounting and controlling staff of enterprises, institutions, organisations, etc. We see prospects for further research in the development of a scientifically based classification of tax audits, development of methodological approaches to the implementation of various types of tax audits for certain types of national and local taxes and fees.

tax control, tax audits, in-house audits, documentary audits, factual audits, organisation of tax audits

Одержано (Received) 19.04.2023

Прорецензовано (Reviewed) 28.04.2023

Прийнято до друку (Approved) 29.05.2023

УДК 657.6:004

JEL Classification: M40, M41, D24

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9\(42\).163-172](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).163-172)

І.В. Корнят, асп.

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

Діджиталізація внутрішнього контролю та інформаційної підтримки управління транспортними підприємствами

Ефективне функціонування смартміста створює передумови не тільки для автоматизації збору облікової інформації про господарські процеси у транспорті, але й для комплексного контролю за транспортними, пасажирськими та грошовими потоками. Використання сучасних комп'ютерно-комунікаційних технологій у смартмісті забезпечує діджиталізацію внутрішнього контролю для цілей ефективного управління транспортними підприємствами, що визначає актуальність теми статті і дає змогу сформулювати мету. Метою дослідження є удосконалення методики внутрішнього контролю та інформаційної підтримки управління пасажирськими перевізниками у контексті використання сучасних комп'ютерно-комунікаційних технологій.

У статті доведено важливість встановлення взаємозв'язку між бухгалтерським обліком, внутрішнім контролем та управлінням діяльністю транспортних підприємств. Удосконалено методику внутрішнього контролю та інформаційної підтримки управління щодо пересування транспортних засобів міським простором, виконання працівниками посадових обов'язків, поведінки пасажирів та кругообігу грошових коштів. Уточнено порядок діджиталізації ухвалення управлінських рішень у транспортній сфері смартміста на основі облікової інформації, достовірність та релевантність якої підтверджена внутрішнім контролем пасажирських перевізників. Обґрунтовано доцільність використання системи відеонагляду за переміщенням транспорту, виконанням посадових обов'язків працівниками та поведінням пасажирів з метою контролю та обліку завданої шкоди рухомому складу пасажирських перевізників, іншим учасникам дорожнього руху, пасажирам та працівникам, транспортній інфраструктурі смартміста.

Використання розробленої інформаційної схеми контрольного середовища забезпечує мінімізацію витрат часу і коштів пасажирів, транспортних підприємств, муніципального та державного бюджету щодо надання послуг з переміщення мешканців смартміста.